

РОЗДІЛ 10 ЛІТЕРАТУРА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

УДК 821.521-31.09"19":[81'373.613'342.2:7.047]

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2026.46.2.43>

СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОПИСІВ ПРИРОДИ ТА ЇХ КОЛЬОРОВА ГАМА В ТВОРАХ КАВАБАТИ ЯСУНАРІ «СТУГІН ГОРИ» ТА «КРАЇНА СНІГУ»

STYLISTIC FEATURES OF NATURE DESCRIPTIONS AND THEIR COLOR PALETTE IN THE WORKS OF KAWABATA YASUNARI “THE SOUND OF THE MOUNTAIN” AND “SNOW COUNTRY”

Батюк І. Ю.,

*orcid.org/0009-0004-2936-1798**старша викладачка кафедри сходознавства імені професора Ярослава Дашкевича
Львівського національного університету імені Івана Франка*

Статтю присвячено аналізу стилістики пейзажних описів та їх кольорового наповнення у романі «Стугін гори» та повісті «Країна снігу» японського письменника Кавабати Ясунарі, лауреата Нобелівської премії з літератури 1968 року. Його творчість є ключем до розуміння японської естетики. Досліджено роль звукових образів (ономатопей, акустичних асоціацій) у створенні емоційної атмосфери творів, зокрема через передачу звуків природи – сюрчання цикад, шелесту крилець, гулу гір та шуму моря. Основну увагу приділено аналізу художніх засобів – порівнянь, метафор, епітетів, персоніфікацій та оксиморонів, які формують індивідуальний стиль автора. Гора, як розрізане яйце, рій бабок, схожий на пух кульбаби, соняшники, як людські голови, цвіт сливи, як парасолька, а крижані голки-бурульки на хризантемах, наче краплі желатину, – це та багато іншого віднаходимо у згаданих творах Кавабати Ясунарі. Саме увага до деталей характеризує стиль письменника, як-от каштан, що вдарився об кам'яну плиту і покотився в гірський потічок, чи метелик, який наче прилип до сітки.

Встановлено, що пейзаж у творах виконує не лише описову, а й психологічну функцію, відображаючи внутрішній стан героїв. Окремими штрихами розглянуто кольористику образів природи, зокрема використання традиційних японських кольороназв, що мають культурно-історичне підґрунтя. Це й темно-червоний відтінок кипарисової кори, і тьмяно-жовтий, популярний ще з періоду Нара. Сріблястий колір також доповнює кольорову гаму, особливо в описі цвітіння кущів хагі чи птахів, а червоно-бура барва руди - осінній гірський краєвид.

З'ясовано, що поєднання зорових та слухових елементів створює цілісну художню картину, у якій природа постає як важливий засіб розкриття філософського змісту творів і переживань героїв.

Ключові слова: японська література, пейзаж, троп, ономатопея, колір.

The article is dedicated to the analysis of the stylistics of landscape descriptions and their color composition in the novel “The Sound of the Mountain” and the novella “Snow Country” by the Japanese writer Kawabata Yasunari, the winner of the 1968 Nobel Prize in Literature. His works serve as a key to understanding Japanese aesthetics. The study explores the role of sound imagery (onomatopoeia, acoustic associations) in creating the emotional atmosphere of the works, particularly through the transmission of nature sounds – the chirping of cicadas, the rustling of wings, the hum of mountains, and the noise of the sea. The main focus is on the analysis of literary devices – similes, metaphors, epithets, personifications, and oxymorons – which shape the author's individual style. The mountain, compared to a cracked egg, a swarm of dragonflies resembling dandelion fluff, sunflowers like human heads, plum blossoms like umbrellas, and ice needles (icicles) on chrysanthemums resembling jelly drops – these and many other images are found in the aforementioned works of Kawabata Yasunari. The writer pays great attention to detail, as seen in the description of a chestnut hitting a stone slab and rolling into a mountain stream, and a butterfly seemingly sticking to the mesh.

It has been established that the landscape in these works performs not only a descriptive function, but also a psychological one, reflecting the inner state of the characters. The color palette of the nature images is also examined, with a particular focus on the use of traditional Japanese color names, which hold cultural and historical significance. Examples include the dark red hue of cypress bark and the dull yellow that has been popular since the Nara period. A silvery color complements the overall palette, particularly in descriptions of flowering hagi bushes or birds, while reddish-brown consummates the autumn mountain landscape.

It has been found that the combination of visual and auditory elements creates a holistic artistic image, where nature plays a key role in revealing both the philosophical content of the works and the emotional depth of the characters.

Key words: Japanese literature, landscape, trope, onomatopoeia, color.

Постановка проблеми. Авторське художнє світосприйняття є об'єктом сучасної літературознавчої стилістики, оскільки воно визначає унікальну індивідуальну манеру творчого зображення дійсності та внутрішнього світу героїв. Незважаючи на чималу кількість досліджень японської літератури, стилістичним особливостям описів природи відведено мало місця.

Аналіз останніх досліджень. Дослідження зображення пейзажів здебільшого репрезентовано у статтях про українських та англомовних письменників [5, 6]. Якщо розглядати пласт розвідок з японської літератури, то можна помітити, що увагу науковців зосереджено на окремих символах світу природи. До прикладу, в статтях про японського письменника Кавабату Ясунарі йдеться про такі символічні елементи, як ворон, короп, бабки, світлячки, а також фіалки, бамбук, сосна та інші [1, 2].

Постановка завдання. Завдання даного дослідження полягає у висвітленні художніх засобів пейзажних описів роману «Стугін гори» (『山の音』) та повісті «Країна снігу» (『雪国』), а також їх звукового та кольорового наповнення. Вирішення даного питання допоможе краще сформулювати уявлення про авторський стиль Кавабати Ясунарі, а також окреслить нові напрямки дослідження в галузі японської літературознавчої стилістики.

Виклад основного матеріалу. У романі «Стугін гори» Кавабата Ясунарі вже з перших сторінок деякими штрихами зосереджує увагу на звуках природи, щоб створити певний ефект та настрої твору. Навіть сама назва - «Стугін гори» певним чином задіює органи чуття читача на підсвідомому рівні.

Спочатку згадано сюрчання цикад через спостереження головного героя Сінго (транскрипцію імені збережено з оригінального перекладу, хоча дотримуємося погляду, що замість «сі» має бути «ші», тобто Шінго): 「ぎゃあっ、ぎゃあっ、ぎゃあっ。」と聞える鳴声が庭でした。右手の桜(さくら);桜の幹の蟬(せみ);蟬である。蟬がこんな不気味な声を出すかと疑ったが、蟬なのだ [8, с. 56]. «У саду настирливо сюрчала цикада. Цикада, що сиділа на стовбурі вишні з лівого боку. Невже у цикади такий настирливий голос? – подумав Сінго. Та все-таки це була цикада» [4, с. 276]. В оригіналі використано ониматопею *ぎゃあっ、ぎゃあっ、ぎゃあっ*, яка передає дещо неприємний за відчуттям звук, тому перекладено як «настирливо».

Далі за твором йде опис звучання гір, і це має прямий стосунок до його назви: 鎌倉(かまくら);

鎌倉のいわゆる谷(やと);谷の奥(おく);奥で、彼が聞こえる夜もあるから、信吾は海の音かと疑ったが、やはり山の音だった。

遠い風の音に似ているが、地鳴りとでもいう深い圧力があつた……魔(ま);魔が通りかかつて山を鳴らして行ったかのようにあつた [8, с. 57-58]. Іноді ночами з болотистого узбережжя Камакура долинав шум хвиль, а тому Сінго подумав, що, може, це море рокоче. Та ні, це таки стугонить гора.

Цей звук скидався на далеке завивання вітру, в якому вчувалася прихована сила підземного гуркоту... Здавалося, ніби нечиста сила пронеслася з таким шалом, що аж гора задвигтіла [4, с. 277]. 山の音 дослівно можна перекласти як «звук (шум) гори», але тут зазначено його схожість до завивання вітру, містичну появу, наче з надр землі. Він викликає навіть страх смерті у головного героя.

У розділі «Крильця цикади» увагу знову зосереджено на звук, який йде від шелесту крилець цих комах, що схожий на помах крил горобців: 毎夜、桜の木から ▪ が家のなかへ飛びこんで来る。庭へ出たついでに、信吾はその桜の木の下へ行ってみた。

八方に飛び立つ ▪ の羽音がした。信吾は ▪ の数にもおどろいたが、羽音にはおどろいた。雀(すずめ);雀の群が飛び立つくらい羽音だと感じた [8, с. 95-96]. Щоночі в будинок залітають з вишні цикади. Вийшовши в сад, Сінго наблизився до вишні.

Розлітаючись на всі боки цикади зашелестіли крильцями. Сінго вразила як їх кількість, так і шелест крилець. Йому здалося ніби з дерева спрухувала зграйка горобців [4, с. 302].

У романі різними елементами також показано плавну зміну пір року від літа до зими, увагу часто зосереджено на певних дрібних деталях, які милували око головного героя. Це міг бути каштан, який вдарився об кам'яну плиту і покотився в гірський потічок, метелики в кущах запущеного саду, крики шуліки навесні, віття слив та вишні у повному цвітінні, поява бруньок на дереві гінкго. Навіть назви розділів «Каштан», «Вишня взимку», «У дощ» та інші сигналізують про це.

Далі детальніше перейдемо до аналізу тропів, наявних у творі. Помітною рисою стилю є використання порівнянь. Наприклад, гора, до якої прикута увага Сінго, має то форму стіни на схилі, то стає схожою до розрізаного яйця: 急な勾配(こうばい);勾配なのが、水気をふくんだ夜色のために、山の前面は暗い壁(かべ);壁のように立って見えた。信吾の家の庭におさまるほどの小山だから、壁と言っても、卵形を半分につけて立てたように見える [8, с. 58]. У нічній п'яті,

напоєній вологою, крутий схил гори мав вигляд темної стіни. Сама гора була така мала – вміщала в саду Сінго, - що скоріше нагадувала розрізане навпіл велетенське яйце [4, с. 278].

В описі флори є оригінальні порівняння, особливо коли це стосується соняшників. Герой твору побачив їхні великі квіти у повному цвітінні на чужому подвір'ї, і в нього з'явилася асоціація з головами видатних людей. У поданій цитаті детально розкрито таке своєрідне бачення: «偉人(いじん);偉人の頭のようにじゃないか。」……花は人間の頭の鉢廻(はちまわ);鉢廻りより大きい。その秩序整然とした量感に、信吾は人間の脳を、とっさに連想したのだろう [8, с. 84]. «– Як голови видатних людей, правда?»... Соняшникова квітка своїм обсягом більша за людську голову. Напевне, досконалість, яку гостро відчув Сінго, навела його на думку про її схожість з людським мозком [4, с. 294]. Крім того, ще є порівняння її пелюсток з дівчатами: しべの円盤のまわりの花卉が、女性であるかのように黄色に見える [8, с. 85]. Пелюстки навколо соняшникового диска здавалися дівчатами в золотистих шатах [4, с. 294].

Пізніше у романі дещо змінюється тональність, і письменник повертається до опису соняшників вже не у повному розквіті, а після тайфуну, коли їх пошкодила буря. Там також є порівняння квітів з людськими головами, які через негоду лежали на землі: 茎を五六尺つけて吹き切られ、路ばたに落ちていた。花は幾日も落ちたままになっていた。人間の首でも落ちているようだった……首を落とされたあとの、日まわりの茎の下の方は、門口にそのまま立っていた。葉がついていない [8, с. 129]. Їхні стебла, поламани на дрібні шматки, лежали на узбіччі дороги. Кілька днів валялися на землі також їхні суцвіття, схожі на людські голови... Голі, безлисті стебла соняшників з одірваними голівками все ще стояли біля воріт [4, с. 324].

В описі цвітіння зимової вишні посеред зими бачимо асоціацію автора з позасвітньою весною: 熱海(あたみ);熱海の宿の庭には、一月の中ごろに桜が満開だった。

寒桜ということで、年の暮から咲きはじめているとのことだが、信吾は別世界の春に会ったように感じた [8, с. 205]. У готельному саду в Атамі в середині січня цвіла вишня. Казали, що така зимова вишня починає вкриватися цвітом з кінця року, але Сінго здавалося, ніби він потрапив у весну якогось іншого світу [4, с. 373].

Далі після вишні автор змальовує різнокольоровий цвіт сливи, який йому здавався то квітом персика, то абрикоси, то мав форму парасольки: 紅梅(こうばい);紅梅を信吾は緋桃(ひもも);

緋桃の花と見ちがえた。白梅(しらうめ)s12 ; 白梅が杏子(あんず)c2 ; 杏子かなにかの花に見えた……向う岸へ傘の形の紅梅を見に行った [8, с. 205]. Цвіт рожевої сливи Сінго помилково вважав цвітом персика. А цвіт білої сливи здавався йому цвітом абрикоса... Потім перейшов на протилежний бік глянути на рожеву сливу, схожу на парасольку [4, с. 373].

В описі фауни також помічаємо порівняння. Наприклад, воно є у спогляданнях за горобцями, які наче в пилуці: 雀はほこりにまみれたように見えた [8, с. 151]. Горобці здавалися припорошеними пилом [4, с. 338]. В їхньому описі також віднаходимо персоніфікацію, тобто згадку про можливу сварку пернатих: 雀と頬白と喧嘩(けんか);喧嘩するかと、しばらく眺めていた。

しかし、雀は雀で呼び合って飛び交(か);交い、頬白は頬白で寄り合って、なんとなく別れているだけで、時には入りまじっても、喧嘩する風はなかった [8, с. 151]. Сінго якийсь час стежив, чи горобці та вівсянки не посваряться.

Та горобці, ніби домовившись, перепурхували з місця на місце, збирались докупити й вівсянки – обидві зграйки раптом розлітались, а якщо іноді й перемішувалися одні з одними, до сварки не доходило [4, с. 338].

У романі віднаходимо порівняння і в зображенні проміння сонця: 朝日が明るかった。冬の朝日が春の雨に濡れた後のような暖かい光だった [8, с. 208]. Був яскравий ранок. Зимове сонце струменіло теплим промінням, наче омитим весняним дощем [4, с. 375].

В зображенні лісу наявна персоніфікація, коли йдеться про дві сосни, які стоять поряд, наче обіймаються: ……朝の電車から、池上の森を見るのが、信吾の癖になっていた。

ところが、いく年も見て通りながら、その森に、二本の松を発見したのは、最近のことだった。

二本の松だけが高くぬきんでている。その二本の松は抱き合おうとするかのように、上身をおたがいに傾け合っている。梢(こずえ);梢は今にも抱き合いそうに近づいている [8, с. 296]. ...Для нього стало звичкою поглядати з вікна електрички на ліс Ікегами.

І хоча не один рік, проїжджаючи мимо, він дивився на цей ліс, та лише недавно помітив в ньому дві сосни.

Тільки вони дві вивищувалися над іншими. Їхні стовбури, ніби намагаючись обнятися, схилили один до одного свої верхи. Вони так зблизилися, що, здавалось, от-от обіймуться [4, с. 430].

Герой повертається до їхнього образу, коли в електричці проїжджає повз дерева і дізнається

про аборт невістки Кікуко, яка терпить його зрадливого сина. З того часу сприйняття цих двох сосен на фоні лісу змінюється, барва їхня стає наче заплямованою: 修一が白状した朝、二本の松は吹き降りのなかに薄く、池上の森ととけ合っていた。しかし今朝は、森と離れて、墮胎がまつわって、松はよごれた色のように見えた。天氣がよ過ぎたせいかもしれない[8, с. 326]。Того ранку, коли Сюїті зізнався, крізь вітер з дощем обидві сосни ледве видніли і зливалися з лісом Ікегамі. А от сьогодні вони відділилися від лісу й, пов'язуючись з абортм Кікуко, наче набули бруднуватого відтінку. Можливо, тому, що погода була надто гарною [4, с. 448].

Кавабата використовує в описах метафори. У назві розділу 「雲の炎」 «Полум'я хмар» можемо побачити приклад цього. Крім асоціації хмар з полум'ям, наведено їх схожість до мандрівних вогнів: 月のまわりの雲が、不動の背の炎か、あるいは狐(きつね) jc2 hps12 oadsup 13 きつね; 狐の玉の炎か、そういう絵にかいた炎を思わせる、珍奇(ちんき); 珍奇な形の雲だった[8, с. 122]。Дивовижні хмари навколо місяця викликали в пам'яті картини полум'я – чи то полум'я за плечима божества Фудо, чи то мандрівні вогні [4, с. 319]. В продовженні згаданої вище цитати використано також епітети «блідий» та «холодний» в описі саява від місяця та хмар, і водночас є оксиморон, коли йдеться про їх холодне полум'я: しかし、その雲の炎は冷たく薄白く、月も冷たく薄白く、信吾は急に秋気がしてみた[8, с. 122]。Однак полум'я хмар, як і місяця, було таким холодним і блідим, що на Сінго війнуло осінню [4, с. 319].

Метафору використано і в описі цвіту вишні навесні, який плив і сповнював собою небеса: ひる過ぎの日を受けて、桜の花は空に大きく浮いていた。色も形も強くないが、空間に満ちた感じだ [8, с. 267]。Вишневий цвіт велично плив у світлі пополуднього сонця. Його пелюстки, неяскраві й невеликі, здавалось, заповнювали собою увесь простір [4, с. 411-412].

Той самий троп віднаходимо, коли йдеться про птахів, які виблискували сріблом: 六郷川の光る流れをすれすれに飛ぶ鳥も、銀色に光った [8, с. 324]。Птахи, що мало не торкалися крилами лискучої поверхні ріки Рокугогава, виблискували сріблом [4, с. 447].

Метафора також наявна у цитаті, де згадано споглядання Сінго та Кікуко могутнього дерева, яке здатне вивести із зажури. Через дзенське занурення у природу відбудеться очищення їхніх душ від турбот та жалів: 芝生のなかにひとときわ高い木があって、信吾はその木にひかれて行った。

その大樹を見上げて近づくうちに、聳(そび); 聳え立つ緑の品格と量感と信吾に大きく伝わって来て、自分と菊子との鬱悶(うつもん); 鬱悶を自然が洗ってくれる……それは百合の木だった。近づくると三本で一つの姿をつくっているのが知られた [8, с. 336-337]。На газоні одне дерево вивищувалося над іншими й привернуло до себе увагу Сінго.

Поки Сінго, звівши очі вгору, наближався до велетенського дерева, пишнота його зеленої крони й могутність стовбура вливалися в його душу й змивали смуток з нього та Кікуко... Це було тюльпанне дерево. Підійшовши до нього ближче, Сінго побачив, що насправді перед ним три дерева [4, с. 455].

Щодо «Країни снігу», то варто звернути увагу на багатство оригінальних описів природи півночі Японії, яка створює тло для розвитку подій у творі. До прикладу, наявний епітет «суворий» у зображенні краєвиду, а також відсутній в перекладі 虚しい «безжиттєвий», коли йдеться про швидкість: 一面の雪の凍りつく音が地の底深く鳴っているような、厳しい夜景であった。月はなかった。嘘のように多い星は、見上げていると、虚(むな); 虚しい速さで落ちつつあると思われるほど、あざやかに浮き出していた。星の群が目へ近づいて来るにつれて、空はいよいよ遠く夜の色を深めた。国境の山々はもう重なりも見分けられず、そのかわりそれだけの厚さがありそうないぶした黒で、星空の裾に重みを垂れていた。すべて冴(さ); 冴え静まった調和であった [7, с. 43]。...Перед вікном розстилався суворий нічний краєвид. Земля наче відлунювала тріскотінням сніжинок, що промерзли на холоді. Місяця на небі не було. Міриади зірок, мовби летючи до землі, яскравішали дедалі більше. Щораз далі назад відступало небо, чимраз гущішою ставала його чорнота. Гори на межі країни снігу губили в сутінках свої зморшки й висіли край неба важкою чорною, мов сажа, масою. Над світом запанувала тиха злагода [3, с. 62].

Далі зустрічаємо епітети в описі гір, які здавалися «прозорими й сумними»: しかし、山々の色は黒いにかかわらず、どうしたはずみかそれがまざまざと白雪の色に見えた。そうすると山々が透明で寂しいものであるかのように感じられて来た。空と山とは調和などしていない [7, с. 43]。Гори, незважаючи на свою чорноту, іноді раптом ставали білими від снігу. І тоді вони здавались прозорими й сумними. Між горами й небом зникала гармонія [3, с. 62].

Автор звертає увагу на сніг та порівнює його холодний блиск з паланням, яке створює фон для підкреслення жіночої краси: もう日が昇る

のか、鏡の雪は冷たく燃えるような輝きを増して来た。それにつれて雪に浮ぶ女の髪もあざやかな紫光りの黒を強めた[7, с. 47]。Сонце, здається, вже сходило, й сніг у дзеркалі запалав холодним блиском. Чорного, як смола, жінчиного волосся на сніговому тлі торкнулися фіолетові тони [3, с. 64].

Кавабата зіставляє крижані голки-бурульки (в перекладі краплі) на хризантемах з агаром: 窓の下に目を落とすと、枯れた菊の籬(まがき); 籬には寒天のような霜柱が立っていた。しかし、屋根の雪の解ける樋(とい); 樋の音は絶え間なかった[7, с. 74]。«...Сімамура глянув униз, під вікно: на сухих кущиках хризантем висіли бурульки, ніби краплі желатину. Однак сніг на даху розтавав і краплини води безперервно видзвонювали у риштаку» [3, с. 82].

Цікавою є асоціація місяця з кинджалом, наче встромленим у лід: 月はまるで青い氷のなかの刃(やいば); 刃のように澄み出していた [7, с. 74]。Місяць сяяв, як кинджал, устромлений в голубий лід [3, с. 82].

Кавабата звертає увагу на окремі дерева, опис яких доповнює суворість краєвиду. Він порівнює гілля криптомерії з кілками, схожими на зброю божества. Крім того, в поданій цитаті наявний оксиморон – «бриніла тиша»: その杉は岩にうしろ手を突いて胸まで反(そ); 反らないと目の届かぬ高さ、しかも実に一直線に幹が立ち並び、暗い葉が空をふさいでいるので、しいんと静けさが鳴っていた。島村が背を寄せている幹は、なかでも最も年古(としふ); 年古りたものだったが、どうしてか北側の枝だけが上まですっかり枯れて、その落ち残った根元は尖(とが); 尖った杭(くい); 杭を逆立ちに幹へ植え重ねたと見え、なにか恐ろしい神の武器のようであった[7, с. 29]。Струнки криптомерії – такі височенні, що Сімамура мусив зіпертися руками на кам'яну брилу ззаду й задерти голову, щоб побачити вершечки, – своїм тьмавим листям заслоняли небо. Ледь бриніла тиша. Дерево за спиною Сімамури було найстаріше: гілля на його північному боці аж до самого вершечка пообсихало й оголилося, й здавалося, ніби у стовбурі стирчать гострі кілки, схожі на страхітливую зброю якогось божества [3, с. 53-54].

Головний герой твору Сімамура часто споглядає природу і його увагу привертає навіть метелик, який наче приклеївся до дротяної сітки і на фоні гір здавався безживним. У поданій цитаті є також порівняння вусик комах з пухом, а крилець – з цигарковим папером:

窓はまだ夏の虫除(むしよ); 虫除けの金網が張ったままであった。その網へ貼りつけたよう

に、やはり蛾が一匹じっと静まっていた。檜皮色(ひわだいろ); 檜皮色の小さい羽毛のような触角を突き出していた。しかし翅(はね); 翅は透き通るような薄緑だった。女の指の長さほどある翅だった。その向うに連(つらな)c2 ; 連る国境の山々は夕日を受けて、もう秋に色づいているので、この一点の薄緑はかえって死のようであった。前の翅と後の翅との重なっている部分だけは、緑が濃い。秋風が来ると、その翅は薄紙のようにひらひらと揺れた[7, с. 86]。Вікна ще з літа були запнуті дротяними сітками від комах. На сітці знадвору теж уместився метеличок з блідо-зеленими, майже прозорими крильцями й тонкими, як пух, вусиками кольору кипарисової кори. Ті крильця були завдовжки з палець Комако. Пасмо гір у світлі надвечірнього сонця вже забарвилось в осінні тони, і блідо-зелена цятка метелика на цьому тлі здавалась безживною. Лише там, де верхні й нижні крильця склалися одне на одне, зелений колір густішав. Коли повівав осінній вітерець, крильця метелика тремтіли, як цигарковий папір [3, с. 89].

Цікавим також є вибір кольору для опису вусик метеликів – 檜皮色 – темно-червоно-коричневий колір, схожий на кору кипариса (в перекладі «колір кипарисової кори»). Він був відомий ще в період Хейан, адже можна віднайти в описах одягу на сторінках роману «Повісті про Генджі» [9].

Далі герой звертає увагу на рій бабок, який порівняв з пухом кульбаби, і річку, що наче витікала з верхівок криптомерій: よく見ると、その向うの杉林の前には、数知れぬ蜻蛉(とんぼ); 蜻蛉の群が流れていた。たんぼぼの綿毛が飛んでいるようだった。

山裾(やますそ); 山裾の川は杉の梢(こずえ); 梢から流れ出るように見えた [7, с. 86]。Сімамура уважно придивився – на тлі криптомерієвого гаю пролітали хмарки незліченних бабок. Здавалось, то носиться в повітрі кульбабин пух.

Річка біля підніжжя гори наче витікала з верхівок криптомерій [3, с. 90].

Порівняння є також в цитаті, де герой бачить сріблястий цвіт кушів хагі, який виблискує, наче щедре осіннє сонце: 島村が汽車から降りて真先に目についたのは、この山の白い花だった。急傾斜の山腹の頂上近く、一面に咲き乱れて銀色に光っている。それは山に降りそそぐ秋の日光そのものようで、ああと彼は感情を染められたのだった [7, с. 89]。Перше, що впало в очі Сімамури, коли він зійшов з поїзда, – це білі квіти в горах. Сріблястий цвіт бував на косогорі, а надто біля його гребеня. Здавалось, своїм блиском він

не поступався щедрому осінньому сонцю, що в його промінні купалися гори. Сімамура не стримав свого захоплення [3, с. 91].

В Кавабати є асоціація просторів з билинами сусукі, відблиск яких схожий на фонтан: 土坡 (どは) jc2 hps12 oadsup 13どは;土坡の上に糸 (いと) jc2 hps12 oadsup 13いと;糸薄(すすき) jc2 hps12 oadsup 13すすき;薄を植えた垣(かき) jc2 hps12 oadsup 13かき;垣があった。糸薄は桑染色(くわぞめいろ) jc2 hps12 oadsup 13くわぞめいろ;桑染色の花盛りであった。その細かい葉が一株ずつ美しく噴水のような形に拡(ひろ)る;拡がっていた [7, с. 105]. Струнки блідо-жовті стебла сусукі буяли на глиняній огорожі. Їхні билинки казковим фонтаном тяглися до сонця [3, с. 102]. Забарвлення трави також цікаве, оскільки Кавабата вибрав 桑染色 «тьмяно-жовтий» (у творі в перекладі «блідо-жовтий»), який отримують за допомогою барвника, видобутого з кори та коренів шовковиці. Цей колір має різноманітні відтінки – від жовто-коричневого до темно-коричневого – і є традиційним пігментом одягу, який використовували ще в період Нара для пошиття вбрання аристократів, а згодом, у період Едо, для виготовлення повсякденного одягу простих людей, рушників та інших предметів побуту [10].

Письменник у творі звертає увагу на зміну пір року. Він описує, як з настанням холоду гинуть комахи. Мертвих метеликів порівнює з сухими листочками: 窓の金網にいつまでもとまっていると思うと、それは死んでいて、枯葉のように散ってゆく蛾(が);蛾もあった。壁から落ちて来るのもあった [7, с. 129]. На дротяній віконній сітці завжди сиділи метелички, та несподівано Сімамура помітив, що деякі з них уже мертві – вони падали на землю, як сухі листочки. Декотрі падали зі стін [3, с. 116-117].

У творі є зіставлення надвечірньої барви осінніх гір з холодним блиском мінералу (руди) 赤錆色: 国境の山々は赤錆色(あかさびいろ);赤錆色が深まって、夕日を受けると少し冷たい鉱石のように鈍く光り、宿は紅葉の客の盛りであった [7, с. 129]. Червоно-рудувата барва гір на межі країни снігу стала густішою. У промінні надвечірнього сонця їхні схили, вкриті осіннім листям, тьмяно виблискували, наче були вирізьблені з холодного мінералу [3, с. 117].

У творі наявна персоніфікація, коли йдеться про гори, які ожили від першого снігу: 紅葉の錆色(さびいろ);錆色が日毎(ひごと);日毎に暗くなっていた遠い山は、初雪であざやかに生きかえった [7, с. 149]. Далекі гори, що кожного дня втрачали своє червоно-буре забарвлення, наче

ожили, заясніли від першого снігу [3, с. 128]. Тут також автор зосереджує увагу на червоно-бурому кольорі 錆色.

Цікавим є те, що як і в романі «Стугін гори», звуки природи, а саме гір, мають особливе значення, оскільки сигналізують про прихід зими. Гудіння гір Кавабата порівнює з далеким громом:海のあるところは海が鳴り、山の深いところは山が鳴る。遠雷のようである。これを胴鳴りという。岳廻りを見、胴鳴りを聞いて、雪が遠くないことを知る。昔の本にそう書かれているのを島村は思い出した [7, с. 156]. ...Вздовж узбережжя шумить море, а в горах стугонить земля, як далекий грім. Тоді люди кажуть: «Гори гудуть». Коли оббілить верхів'я, а в горах загуде – значить, бути снігу... Сімамура пригадав, що так написано в одній стародавній книзі [3, с. 134].

Раніше в дослідженні ми зупинялися на описі небесних світил, але цього разу йдеться вже про зорі, споглядання яких додає відчуття холоду, який наче їх шліфує: 弱い光の日が落ちてからは寒気が星を磨き出すように冴(さ);冴えて来た [7, с. 157]. Бліде сонце сіло за обрій, і на небі заяскрили, немов одшліфовані холодом, зорі [3, с. 134].

Персоніфікація так само є в цитаті про Молочний Шлях. В перекладі є невеличка відмінність від оригіналу, оскільки йдеться про те, що 裸の天の河 «голий Молочний Шлях» наче збирався огорнути землю: 裸の天の河は夜の大地を素肌で巻こうとして、すぐそこに降りて来ている。恐ろしいなまめかしさだ。島村は自分の小さい影が地上から逆に天の河へ写っていそうに感じた。天の河にいっぱい星が一つ一つ見えるばかりでなく、ところどころ光雲の銀砂子も一粒一粒見えるほど澄み渡り、しかも天の河の底なしの深さが視線を吸い込んで行った [7, с. 163]. Молочний Шлях, немов палаючи жагою обійняти голу нічну землю, спадав униз. Нестерпна спокуса! Сімамури ввижалося, наче його власна маленька тінь падає на ту велетенську дорогу. Небо було таке прозоре, що на ньому вирізнялися не тільки міріади зірок, а й сріблясті пилинки осяйних туманностей. І все ж погляд тонував у його безодні, як у чорному проваллі [3, с. 138].

Глибокі переживання героя нерозривно переплітаються з Молочним Шляхом, який у поданій цитаті наче з гуркотом струменіє вниз в єство Сімамури: 踏みこたえて目を上げたとなん、さあと音を立てて天の河が島村のなかへ流れ落ちるようであった [7, с. 173]. А коли встояв на ногах і звів очі вгору, Молочний Шлях з гуркотом наринув на нього [3, с. 144].

Висновки. Кавабата Ясунарі у романі «Стугін гори» та повісті «Країна снігу» велику увагу приділив опису природи, навколишнім звукам та кольористиці. Сюрчання комах, шурхіт крилець цикад, гул гір доповнюють звукообразну картину творів. Метелики, бабки, квіти соняшників, цвіт сливи, вишні та кущів хагі, билини сусуки, сосни, хмари, сонце, місяць та зірки – все це автор

задіює та художньо переосмислює у тексті. Ми виокремили чималу кількість порівнянь, метафор та інших художніх засобів, які створюють загальний фон для подій, а також подекуди доповнюють переживання героїв. Дана робота може слугувати пошовхом до подальших досліджень творів Кавабати Ясунарі та інших японських письменників у схожому напрямку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Аністратенко Л. С. Елементи символізму у творчості Ясунарі Кавабата. *Сходознавство*. 2006. Вип. 35-36. С. 3-14.
2. Дебейко О. В., Аністратенко Л. С. Проблема інтерпретації символів роману Ясунарі Кавабата «Давня столиця». *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Східні мови та літератури*. 2007. №12. С. 44-47.
3. Кавабата Я. Країна снігу: оповідання й повісті / пер. з япон. І. П. Дзюба. Харків : Фоліо, 2008. 251 с.
4. Кавабата Я. Сплячі красуні. Давня столиця. Стугін гори / пер. з япон. І. П. Дзюба. Харків : Фоліо, 2016. 536 с.
5. Лук'яненко І. О., Герделеску М. О. Стилістичні особливості пейзажних описів у романі Т. Майн Ріда "The Headless Horseman". *Закарпатські філологічні студії*. 2021. Вип. 20. Т. 2. С. 33-40.
6. Майборода Н. Г. Опис природи у художніх творах Д. І. Яворницького як компонент етнолінгвістичної картини світу. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Мовознавство»*. 2008. Т. 16. № 14. С. 166–172
7. 川端康成. 雪国. 東京 : 新潮文庫, 2023. 224 頁.
8. ちくま日本文学026川端康成. 東京 : 筑摩書房, 2008. 480 頁.
9. 伝統色のいろは- Traditional colors of Japan-. URL: <https://iurocore.com/hihada-iro/> (дата звернення: 23.03.2026).
10. 和色. URL: <https://wa-iro.com/%E6%A1%91%E6%9F%93/> (дата звернення: 23.03.2026).

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Дата першого надходження статті до видання: 27.04.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 22.05.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026